

Bijlage 1: Varianten taalonderwijs in het mbo

I	Taalgericht vakonderwijs (taalontwikkelend beroepsonderwijs)	De deelnemers leren de taal van het vak, als onderdeel van het leren van een beroep. Het leren van een beroep en van de Nederlandse taal zijn op systematische wijze geïntegreerd.
II	Taalontwikkeling in bedrijven	De deelnemers leren de taal van het vak, terwijl zij werken of stage lopen.
III	Ondersteunend taalonderwijs of ondersteunende taallessen	De Nederlandse taallessen worden door Nederlandse taaldocenten gegeven. De Nederlandse taal is eigenstandig onderdeel van het curriculum en is als apart vak zichtbaar op het rooster. IIIA. Het onderwijs in de Nederlandse taal wordt aangeboden in combinatie met en in samenhang met taalgericht vakonderwijs. De deelnemers passen hun Nederlandse taalvaardigheden toe tijdens het leren van beroepsvaardigheden of tijdens de oefening van hun beroep. Het taalniveau dat zij moeten behalen en de taalactiviteiten die zij moeten beheersen, zijn omschreven in het kwalificatiedossier van het beroep waarvoor zij worden opgeleid. De eisen waaraan hun gebruik van de Nederlandse taal moet voldoen zijn beroepsspecifiek, dat wil zeggen verschillen van beroep tot beroep. IIIB. De Nederlandse lessen zijn thematisch gekoppeld aan de bredere context van de sector of het domein waartoe het beroep behoort. Er is geen koppeling met de kwalificatiedossiers en het programma van de beroepsopleiding. Het taalniveau dat de deelnemers moeten behalen staat omschreven in de referentieniveaus.
IV	Algemeen functioneel taalonderwijs	De deelnemers leren de Nederlandse taal met het doel het taalniveau te behalen zoals omschreven in de referentieniveaus. Het taalaanbod staat los van de context van het beroep en de sector en is gekoppeld aan maatschappelijke thema's.
V	Bijspijker-taalonderwijs	Het bijspijkeraanbod wordt instellingsbreed georganiseerd en is gericht op het wegwerken achterstanden. Kenmerkend voor het bijspijkeraanbod is de loskoppeling van het taalaanbod van het beroep of de sector waarvoor de deelnemers worden opgeleid.
VI	Remediërend taalonderwijs	Het taalaanbod is algemeen en gericht op ondersteuning bij specifieke en/of hardnekkige taalproblemen en/of deficiënties, bijvoorbeeld dyslexie.

GESIGNALEERD

Jackson, D., & Suethanapornkul, S. (2013), The Cognition Hypothesis: A synthesis and meta-analysis of research on second language task complexity. *Language Learning*, doi:10.1111/lang.12008, pp. 1-38. On-line gepubliceerd op 5 april 2013.

In 1995 legde Robinson de basis voor de Cognitie Hypothese, die voorspellingen doet over het effect van taakkenmerken op het leren van een vreemde taal. In bovenstaand artikel wordt de balans opgemaakt van het onderzoek dat in de periode 1995-2009 rond die hypothese is uitgevoerd. Dit wordt gedaan door middel van een literatuurstudie en een verkennende meta-analyse.

Achtergrond

De Cognitie Hypothese (Robinson, 2011) onderscheidt een groot aantal kenmerken van taaltaken* die invloed kunnen hebben op de taalproductie en de taalverwerving van leerlingen. De kern van de hypothese luidt dat verschillende taakkenmerken verschillende cognitieve processen oproepen. Deze cognitieve processen verschillen in de mate waarin en de manier waarop ze het taalverwervingsproces bevorderen. Door taken met specifieke kenmerken te selecteren, zou een taakgericht curriculum ingericht kunnen worden, waarin taaltaken elkaar op een logische en leerzame manier opvolgen.

Robinson onderscheidt, onder andere, een aantal conceptuele taakkenmerken. Deze taakkenmerken vergroten de kans dat leer-

lingen bepaalde elementen van de doeltaal, zoals vormaspecten, betekenis of een combinatie van beide, verwerken tijdens het uitvoeren van de taak. Elk van deze kenmerken kan aanwezig of afwezig zijn in een taak, en dit wordt weergegeven als +/- kenmerk. Voorbeelden van conceptuele kenmerken zijn +/- hier-en-nu, +/- aantal elementen, of +/- redeneren. In het geval van een +hier-en-nu-taak, wordt de leerlingen bijvoorbeeld gevraagd iets te omschrijven dat ze op dit moment aan het doen zijn. De verwachting is dat dit het gebruik van de tegenwoordige tijd oproept. Een -hier-en-nu-taak laat leerlingen bijvoorbeeld dingen in de toekomst beschrijven. Een docent kan een -hier-en-nu-taak dus strategisch inzetten als de leerlingen toe zijn aan het leren van de toekomstige tijd. Het kenmerk +/- aantal elementen heeft betrekking op het aantal betekenselementen in een taak, waar een leerling iets mee moet doen. Bij een taak als 'het organiseren van het ideale schoolfeest' moeten leerlingen bijvoorbeeld rekening houden met betekenselementen als het aantal mogelijke locaties, data en activiteiten. Een docent kan hier een +aantal elementen-taak van maken, door leerlingen veel mogelijkheden te bieden of vrij te laten in hun keuzes, en een -aantal elementen-taak door het aantal opties te beperken. Het vergroten van het aantal elementen in een taak waar een leerling mee aan de slag moet, zou bijvoorbeeld kunnen leiden tot het leren van meer verschillende woorden. Het kenmerk +/- redeneren betreft de mate waarin de taak leerlingen laat redeneren, bijvoorbeeld over de gevolgen van een bepaalde beslis-

sing voor de toekomst, over wat ze zouden doen in een bepaalde situatie, of over wat de beste manier is om een probleem op te lossen. Een taak waarin de leerlingen een aantal toekomstscenario's moeten uitwerken, zou bijvoorbeeld het gebruik van de onvoltooid verleden toekomende tijd kunnen oproepen.

Door te variëren in conceptuele kenmerken kun je een taak complexer maken, bijvoorbeeld door de leerlingen een complexe redenering te laten uitvoeren (+redeneren), een behoorlijk aantal elementen te laten manipuleren (+aantal elementen), of een taak uit te laten voeren waarvan de uitkomst in de toekomst of het verleden plaatsvindt (-hier-en-nu). De Cognitie Hypothese voorspelt dat deze variatie in taakkenmerken effect zal hebben op verschillende aspecten van de doeltaalproductie van de leerlingen, zoals grammaticale correctheid en vloeiendheid. Meer in het bijzonder luidt de hypothese dat een toename in complexiteit van conceptuele kenmerken zal leiden tot een syntactisch complexere doeltaalproductie, die grammaticaal correcter is, maar minder vloeiend.

Literatuurstudie en verkennende meta-analyse
Voor de literatuurstudie waren 17 artikelen uit de periode 1995-2009 geselecteerd. Het merendeel van deze studies onderzocht het +/- hier-en-nu-kenmerk. Daarnaast werden in mindere mate de kenmerken +/-aantal elementen en +/-redeneren onderzocht. Iets meer dan de helft van de studies onderzocht deze kenmerken tijdens individuele taakuitvoeringen, en het andere deel tijdens uitvoeringen in tweetallen. Een beperkt aantal studies omvatte beide vormen van taakuitvoering. Het merendeel van de studies had betrekking op mondelinge taalproductie. Het effect van taakkenmerken op taalproductie is gemeenten met een behoorlijk aantal verschillende maten voor syntactische complexiteit, grammaticale correctheid ('accuracy'), woordenschat en vloeiendheid.

De verkennende meta-analyse omvatte een selectie van 9 artikelen uit de literatuurstudie. Deze waren allemaal gericht op mondelinge productie in individuele taakuitvoeringen. Wat betreft de taakkenmerken onderzocht het merendeel van de studies het +/- hier-en-nu-kenmerk. Daarnaast werden in mindere mate de kenmerken +/-aantal elementen en +/-redeneren onderzocht. De verkennende meta-analyse werd uitgevoerd om inzicht te krijgen in de hypothese dat een toename in complexiteit van conceptuele kenmerken zal leiden tot een syntactisch complexere doeltaalproductie, die grammaticaal correcter is, maar minder vloeiend. Er werd geen effect gevonden voor syntactische complexiteit, een klein positief effect voor grammaticale correctheid, en een klein negatief effect voor vloeiendheid. Dit betekent dat de verkennende meta-analyse de Cognitie Hypothese deels bevestigt.

Discussie en conclusie

Het taakkenmerk +/- hier-en-nu is het meest onderzocht. Dit kenmerk is op veel verschillende manieren geoperationaliseerd. Sommige studies boden alleen een plaatje of comic aan, waar de deelnemer vervolgens iets over moest zeggen. Andere studies gaven de deelnemers richtlijnen om in de tegenwoordige dan wel verleden tijd te beginnen. Er zijn dus verschillen wat betreft de mate waarin en de manier waarop er ondersteuning wordt geboden. Er is nog geen consensus over de manier waarop het taakkenmerk +/- hier-en-nu het best geoperationaliseerd kan worden. Ditzelfde geldt voor de taakkenmerken waar minder onderzoek naar gedaan is, zoals +/-aantal elementen en +/-redeneren.

De verkennende meta-analyse bevestigt deels de kern van de Cognitie Hypothese, namelijk dat verschillende taken ingezet kunnen worden om de doeltaalproductie van leerlingen op verschillende manieren te sturen. Naarmate de taak complexer wordt gemaakt

(door bijvoorbeeld meer elementen of redeneringen toe te voegen, of de uitkomst in toekomst of verleden te situeren), wordt de doeltaalproductie van de leerlingen grammaticaal correcter, maar minder vloeiend. Er is geen effect gevonden voor een toename in syntactische complexiteit van de taalproductie van de leerlingen. In het algemeen betekent dit dat het mogelijk is om door bepaalde taken te selecteren een bepaalde invloed uit te oefenen op de doeltaalproductie van de leerlingen. Het is aan de docent zelf om te bepalen hoe bepaalde taakkenmerken het beste vorm kunnen krijgen in de lespraktijk, omdat hier vanuit de Cognitie Hypothese (nog) geen concrete of eenduidige richtlijnen voor zijn geformuleerd.

* Er wordt in dit artikel geen nadere definitie van het concept 'taaltaak' gegeven.

MACHTELD MOONEN

LITERATUUR

- Robinson, P. (1995). Task complexity and second language narrative discourse. *Language Learning*, 45, 99-140.
- Robinson, P. (2011). Syllabus design. In M. Long, & C. Doughty (Eds.), *The handbook of language teaching* (pp. 294-310). Malden: Blackwell.